

Forfatter: Møller, Poul Martin

Titel: Skrifter i Udvalg

Citation: Møller, Poul Martin: "Skrifter i Udvalg", i Møller, Poul Martin: *Skrifter i Udvalg*, udg. af HANS BRIX ; SOPH. MICHAËLIS ; CARL S. PETERSEN ; POUL TUXEN , 1930, s. 283.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-moeller01val-shoot-idm140426996860496.pdf> (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: Skrifter i Udvalg

ANDET KAPITEL MØLLEKROEN

En Søndag Eftermiddag var det sædvanlige Studenterlav igen forsamlet paa Norges Minde, hvor de sad paa Bænken uden for Balthasars Dør for at betragte det brogede Tog af Ryttere, Gigge, Fodgængere og Børn i Trillevogn, som paa den støvende Strandvej drog til Charlottenlund. Balthasar blev spurgt, om han ikke for nylig havde haft nogen Efterretning fra den krøllede Frits, og oplæste da for Selskabet følgende Breve, som vare stilede til den hele Vennekres:

Brødre!

I Dag faa I Brev fra et af Jordens lykkeligste Mennesker. I maa være mig stor Taknemmelighed skyldige, fordi jeg afbryder min lange Rad af Fornøjelser for at meddele Kammeratskabet en Fortælling derom. Jeg forekommer mig virkelig som en medlidende Herremand, der i Glansen af ti Lysekroner holder sit blomstrende Bryllup. Han ser en Hob nysgerrige Stoddere, der staa paa Tæerne for at kige igennem hans Vinduesruder. Den tjenstivrige Lakaj vil fordrive den ubudne Flok, som er 284 bedækket med Pjalter i Stedet for Højtidsklæder. Men den højtstående Konge (tilgiv mig den høje Titel, jeg af Venskab pryder ham med), den højtstående Konge vinker til sin Træl, at han ej med uværdige Slag maa fordrive den sparsomt klædte Betler; thi Himlen er den fattiges Ven. Og, vigende for sit Sinds Mildhed, lægger han usigelig meget Kødmat paa det blomstermalede Porcellæns-Fad, og skikker sin Tjener dermed ud til de selvbudne Gæster. Og en anden Tjener sender han ofte sammesteds hen, med en Tvingpokal fuld af den purpurfarvede Vin. De udsende da de graadige Hænder mod det veltillavede Maaltid, og gemme Levningerne i deres velsammensyede Tiggerposer. Saaledes taler da en Stodder, rækkende Hovedet til sin Nabo: Ikke skal vi den Dag i Morgen have nogen Ulejlighed af den uforkammede Mave, som altid byder at fylde. - Nu drikke de sig en Rus i den lette Vin, og raabe med forenet Røst: Gid den af Gud opfostrede Konge maa længe leve med sin Ungdomsbrud! Gid hun maa føde ham raske Sønner, der vel forstaa at svinge den kobberbevæbnede Lanse, og gid Fruerstuen maa blomstre med dejlige Pigebørn, der ligne deres Moder! Saaledes tale de, men den liliearmede Jomfru bøjer sit Hoved ned til den vellugtende Urtekost for at skjule sine Kinders Rødmme. Den højhjærtede Konge ser paa hendes solskinlignende Ansigt og betages af en sød, uendelig Længsel og vikler sin dristige højre omkring hendes guldbombæltede Liv. Og han fylder en Guldpokal og drikker de herlige Betleres Skaal. Han ønsker dem, at de maa finde Ly under tætløvede, bredskyggede Lindetræer, naar Regnen overfalder 285 dem paa den brede Landevej; at Gud Fader vil forbyde de blodgerrige Hunde, som bjæffe ved Porten, at sønderrive deres lappede Kjoler, og at Bondens Viv alle Dage maa fylde deres Pose med Ost og Brød. - Ej anderledes gaar det den gudlige Kongesøn, som til eder skriver dette Brev. Jeg føler Medynk med eder arme Stoddere, der ikke som jeg have Mod til at rive eder ud af Livets Trældom og styrte jer ud i den uendelige Verden.

(»Det var en lang Lignelse,« bemærkede Bertel.)

I Stedet for at opsøge den ubekendte skønne, der først har givet mig Anledning til min Vandring, har jeg slaaet mig til Ro i en Møllekro, hvor jeg alt har opholdt mig i tre Dage, og kan ikke forlade dette mit Opholdssted, uagtet jeg lige for mine Øjne, naar jeg om Aftenen spaserer langs med Søen, ser de gyldne Fløje paa Ravensborg, hvor jeg ved min tilbedede befinder sig. Jeg vil dog beskrive eder Møllerens Familie, som saa aldeles har fængslet mig, at jeg forekommer mig selv at høre dertil som et nødvendigt Lem. Konen er en skikkelig Kone, som passer sit Hus og giver sin eneste Datter Irettesættelse fra Morgen til Aften. Faderen har først tjent som Soldat hos en tysk Fyrste, siden været Jæger paa Ravnshøj. Han er derfor meget langt fra at være nogen almindelig Møller, der blot tænker paa at tolde Bondens Sæk. Han forstaa sig næsten paa al Ting og kan underholde sine Gæster saa godt ved sine Samtaler, at de, naar deres Rejseplan tillader det, gjerne tilbringe Natten i hans Hus. Hver Morgen Kl. 4 vækker han mig 286 op, fører mig paa Jagt og fortæller mig morsomme Historier fra sin Rejse. Han uddanner omhyggeligen mit hidtil halv slumrende Talent for Jagten. Jeg har i Dag hjembragt to Bekkasiner og seks Lærker til Møllerens Køkken. Han siger, jeg har Anlæg til at blive en dygtig Jæger, naar jeg blot kan lægge mig efter noget mere Koldsindighed. Thi hidtil har jeg unægtelig gjort mange Fejlskud. Paa stille Maal træffer jeg ganske godt; men naar jeg ser en Fugl i Flugten, kommer mit Blod saaledes i Kog, at jeg i Almindelighed skyder forbi. Ved slige Lejligheder bliver Mølleren gjerne meget opbragt; men det tilgiver jeg ham gjerne, thi han mener det godt og ønsker af Hjærtet, at jeg ret maa blive til en færdig Skytte. Forleden vare vi dog nær blevne Uvenner. Ved en Fejltagelse skød jeg hans røde Støver i Stedet for en Hare. Da overøste han mig i den første Forbitrelse med saa mange Eder og Skældsord, at jeg besluttede snart at forlade hans Hus. Men medens jeg nu gik ganske modløs ved Siden af ham, søgte han paa saa rørende Maade at gøre sin Opfarenhed god igen, at jeg ikke længer kunde være vred paa ham. I maa ingenlunde tro, at vores Forsoning skete med Taarer, eller at vi styrtede i hinandens Arme, som det gaar til i en Roman. Nej, da han mærkede min Misfornøjelse, holdt han ej engang op med sin haarde Tiltale, men nedstemte blot Tonen lidt, saaledes at han øjensynlig lod Fortsættelsen følge, blot fordi han skammede sig ved en pludselig Overgang til Venlighed, og maatte gøre Vold paa sig selv for at vedligeholde den fortørnedes Rolle. »Alting,« sagde han, »griber han saa kejtet an,

287 naar han gaar paa Jagt. Hvad er det for et gudsjammerligt Krudthorn, han har? Han spiller jo hver Dag et halvt Pund af det gode polerede Krudt, fordi den tossede Tøndetap ikke passer i Hullet. Smid det tossede Pølsehorn i Grøften! Her vil jeg forære ham et andet, som har tilhørt Fyrsten af Katzenellenbogen. Der hænger et godt Krudtmaal ved, af ægte Sølv. Pas nu paa, naar han lader den spanske Flint. Den taaler sine seks Grader. Men det vil jeg sige ham: han maa passe vel paa Maalet. Jeg kan ikke være tjent med at faa min bedste Bøsse spoleret af saadan en - saadan en Herre fra København, som han.«

Møllerens Datter er mest efter mit Hoved. Ja, hvorfor skal jeg lægge Dølgemaal paa det, det er egentlig hende, jeg ikke kan fjærne mig fra, og min Kærlighed til hendes Familie kommer blot deraf, at jeg ved, der flyder samme Blod i hendes Aarer som i deres. Ja jeg maa tilstaa, jeg kysser gjerne Møllerens lille snottede fire Aars Dreng, fordi hans Næse ligner hans Søsters. Jeg undser mig virkelig meget for eder allesammen, at jeg maa bekende det for jer. Jeg drog ud i Verden ret som en vandrende Ridder, der leder efter en yndig Riddersfrøken, som han blot saa et Glimt af, da hun fløj ham forbi paa sin hvide Ganger. Eders Ønsker ledsagede mig paa mit eventyrlige Tog, og nu maa jeg bede eder om at give dem en anden Retning. Kunde jeg nu blot faa jer omstemte saaledes, at I lige saa varmt ville interessere eder for min Møllerpige som for den skønne paa Borgen. Jeg forlader aldrig dette Sted -.«

288

»Hvorfra dateres Brevet?« spurgte Bertel.

»Fra Møllekroen,« sagde Balthasar.

»Ej, ej,« udraabte Bertel. »Der støder han sammen med en snurrig Person, med den lærde *Licentiat* *medicinæ* Claudius. Inden I høre Fritses Udtalelser om ham, vil jeg først fortælle jer et Par Ord om denne aandelige og legemlige Krøbling; thi jeg kender ham bedst, da han, med Skam at tale om, er mit kødelige Søskendebarn.

For tre Aar siden havde Familien paa Ravnhøj og adskillige af deres velhavende Naboer, der ej have nogen offentlig beskikket Medicus i deres Nabolav, forenet sig om at holde sig en Læge for egen Regning. Jeg besluttede da at gribe denne Lejlighed, for at bringe min kære Frænde til et Slags Virksomhed. Thi selv er han alt for lam paa Viljen til at udføre nogen Beslutning. Jeg gav ham et Brev i Lommen, satte ham paa en Fragtvogn og troede, Sagen var fuldkommen i sin Rigtighed. Men da jeg et Aars Tid efter begav mig derud for at se, hvorledes han skikkede sig i sin ny Stilling, og i denne Hensigt lod mig føre til Stedets Læge, fandt jeg til min store Forundring, at en anden Medicus øvede sin Kunst der i Egnen. Nu vilde jeg igen rejse til Staden for om muligt der at opspørge Licentiaten. Paa Vejen overnattede jeg i Møllekroen og saa der, mens jeg i Aftenskumringen sad med den lystige Vært og betragtede Kakkellovnsilden, en lang, kroget Skikkelse liste sig langs med Væggen og forsvinde gennem en af Dørene. Denne Skikkelse vil jeg beskrive; thi med det samme beskriver jeg min Fætter. Han er halvfjerde Alen lang, og af Skamfuldhed over denne overnaturlige Længde, som ved hans Smækkerhed endnu mere 289 bliver iøjnefaldende, bøjer han sin Ryg saa meget, at hans Hoved falder under et almindeligt Menneskes Synskres. Naturen har lettet ham denne Stilling ved at forsyne hans Rygrad med to Led, saaledes at den, i Særdeleshed naar han sidder, udgør tre Linjer, der danne to stumpe Vinkler med hinanden. For Resten er der intet at mærke ved hans Ydre, naar man undtager en Klumpfod, som gør ham det nødvendigt, til Brug for sin højre Fod at holde sig en Snørestøvele.

Hvad var det for et Menneske? spurgte jeg Værten.

Det er en af mine Gæster, gav han til Svar; han kom for et Aar siden til mit Hus og lod til at have stort Hastværk, thi han bestilte Tevand til næste Morgen Kl. 4 for ret betids at fortsætte sin Rejse. Men den næste Dag lod han Vognen afsige. Dette gentog han siden hver Dag i det første halve Aars Tid; men nu lader det til, at han har slaaet sig til Ro her i mit Hus. Det er et godt Stykke Karl, som aldrig kommer nogen Sjæl for nær; men jeg tror, sandt at sige, han er ikke vel forvaret. Hans Lærdom har gjort ham forrykt i Hovedet.

Vælg Deres Ord forsigtig, sagde jeg; thi han er mit kødelige Søskendebarn paa mødrene Side.

Ja, sagde han, saa maa De jo bedst selv vide, hvordan han har det. Han er forfærdelig folkesky. I Gaar lod han en Stige sætte til sit Kammervindue for at kunne komme ned i Haven uden at gaa igennem Gæstestuen. Somme Tider ligger han en hel Dag i Dvale, somme Tider spanker han op og ned ad Gulvet og giver sig til at præke for sig selv. Men det er jo ganske overflødigt, at jeg fortæller sligt til Dem. De maa jo selv bedst kende hans Underligheder.

290

Han gør os, som sagt, ingen Bryderier. Vi ere blevne saa vante til at se ham humpe omkring her i Huset, at jeg endogsaa tror, vi vilde savne ham, dersom han rejste sin Vej. Min Datter Marie passer meget omhyggeligt paa, at han i betimelig Tid faar sin Mad og Drikke, ellers tror jeg, han af Glemsomhed sultede rent ihjel. Jeg siger tit nok til hende: Lad os en Gang se, om ikke hans Natur selv kan minde ham; han er dog saa lang, at han maa kunne kræve selv. Men hun er alt for blødhjærtet til at anstille Forsøget. -

Jeg sad oppe til langt ud paa Natten for at skrive Breve og hørte ham imidlertid bestandig pusle paa sit

Værelse. Snart fantaserede han nogle faa Minuter paa sin Fløjte, snart spaserede han tavs og med stærke Skridt omkring paa sit Gulv. Jeg gik ud i Haven for at kige gennem hans Vinduer. Lyset paa hans Bord var brændt langt ned i Pladen, da han i sine overjordiske Tanker havde forglemt at skyde det i Vejret. Luen steg og sank i Blikrøret, der var ganske blaat af Heden, og den smeltede Talg udbredte sin Stank i hele Værelset. Halvt liggende, halvt siddende befandt han sig i en meget lav Lænestol, med sine lange Ben udstrakte paa Gulvet. Han var fordybet i Betragtninger og stirrede stift hen for sig igennem sine Brillen. Begge hans Hænder, der endnu holdt fast paa Fløjten, hvilte aldeles ubevægede paa hans Skød. Jeg betragtede ham flere Minutter, uden at han gjorde Mine til at røre noget Lem. Naar jeg ikke havde set det brændende Blik igennem Brillerne, vilde jeg have taget det for en heldig Voksafstøbning af min Fætter Licentiaten. Til sidst raabte jeg til ham gennem det aabne Vindue: God Aften, Fætter!

291

Han for sammen uden at bringes ud af sin forstenede Positur. Nu krøb jeg ved Hjælp af den nylig anbragte Stige gennem Vinduet ind til ham og bragte ham ved mine Nævers Kraft ud af sin Dvale. Han rejste sig op med en Del forlegne Bukninger og fremstammede nogle ufuldbaarne Komplimenter, hvormed han ytrede sin Taksigelse, fordi jeg saa gjerne paatog mig den Ulejlighed at hjælpe lidt paa hans Leveplan, og gjorde mig en Del Undskyldninger, fordi han ikke havde fulgt den Bane, jeg havde foreskrevet ham. Hans Tanker skride saa langsomt, at han undertiden mangler Aandsnærværelse til at svare paa det enfoldigste Spørgsmaal. I Særdeleshed er han uforstaaelig, naar han nylig har været hentaget af sine metafysiske Fantasier. Da hersker der en saadan Skilsmisse imellem hans Ord og hans Mening, at han ej er i Stand til at fremføre nogen fuldstændig Sætning, men alle hans Tanker komme dødfødte til Verden. Da nogen Ligevægt var tilvejebragt i hans adspredte Sind, aflagde han sit Skriftemaal, der, med Forbigaaelse af hans hyppige Pavser og mislykkede Perioder, lød saaledes:

Dagen efter at jeg var kommen hid, var det mit faste Forsæt at begive mig til Ravnshøj; men det var mig umuligt at finde min Lommesaks, og du vilde dog næppe forlange, jeg skulde fremstille mig for et Herskab med uklippede Negle. Da jeg den følgende Dag greb en Brand paa Skorstenen for at tænde min Pibe, brændte jeg mig en stor Vable paa den højre Pegefinger. Med en saadan legemlig Smerte, begriber du vel, jeg manglede det fri Hovedomløb, som udkræves, naar man skal indføre sig selv med en passende Hilsen hos en virkelig Justitsraadinde. Da 292 Møllerkonen den tredje Dag, efter min Anvisning, skulde forbinde min syge Haand, og med en tændt Praas vilde brænde Sytraaden over, dryppede syv store Talgpletter paa min sorte Kjole. Da den første Draabe var falden, forudsaa jeg, at der vilde følge flere paa; men jeg var saa betaget af Taknemlighed over hendes Omhu, at jeg ikke havde Mod til at gøre hende opmærksom derpaa. Nu gik lang Tid hen, inden jeg fik anskaffet noget Terpentin til at tage disse Pletter af med. Imidlertid vare mine skønneste Kraver smudsede, og en Del Uger forløb, inden jeg fik dem besørgede til en Vaskerkone. Med saadanne smaa Uheld, som en ond Dæmon sendte mig paa Halsen, forløb et Aars Tid, uden at det var mig muligt at komme til Ravnshøj, som blot ligger en halv Mil fra denne Kro.

Men min Gud, udbrød jeg, hvorledes er det tænkeligt, at du ej paa en eneste af de 365 Dage fik det Heltemod, til Trods for alle Hindringer, at gøre det herkuliske Tog!

Saaledes svarede han, taler bestandig du og enhver, der har det Held at kunne handle uden at tænke over sit Liv. Naar jeg havde kunnet indse nogen tilstrækkelig Grund til, at Rejsen snarere skulde ske paa een Dag end paa en anden, da vilde den have gaaet for sig. Men Ulykken bestaar egentlig deri, at jeg alt for tydelig indser den Sandhed, at enhver Gærning uden stor Skade kan opsættes en Dag.

Men deri tager du just fejl, Fætter, gav jeg til Svar; ingen Ting i Verden, som kan udføres i Dag, bør udsættes til i Morgen.

Nægter du mig det, tog han atter Ordet, da maa du nødvendig indrømme mig, at den muligvis lige 293 saa godt kan udføres et Minut eller et Sekund senere; og denne forbistrede Mulighed varer ved, saa længe man drager Aande. Ingen kan bevise mig, at en Opsættelse, der varer en Sekund eller Terts, skulde have fordærlige Følger, og fordi ingen kan bevise mig det, derfor gaar mit Liv rent i Staa. Min uendelige Gransken derover gør, at jeg intet udretter. Fremdeles kommer jeg til at tænke paa mine Tanker derover, ja jeg tænker over, at jeg tænker derover, og deler mig selv i en uendelig tilbageskridende Rad af Jeger, der betragte hinanden. Jeg ved ikke, hvilket Jeg der skal standses ved som det egentlige, og i det Øjeblik jeg standser ved et, er det jo igen et Jeg, der standser derved. Jeg bliver ør og betaget af Svimmelhed, som om jeg stirrede ned i en bundløs Afgrund, og Tænkningen endes med, at jeg føler en rædsom Hovedpine.

Kære Fætter! sagde jeg rolig, med slige Grublerier vil du pine dig lige saa forgæves, som om du endevendte din Goliatskrop, og forsøgte at spasere paa Hovedet med dine lange Ben i Vejret. Jeg kan slet ikke staa dig bi med at sortere dine mange Jeger. Det ligger aldeles uden for min Virkekres, og jeg maatte enten være eller blive lige saa gal som du, hvis jeg indlod mig i dine overmenneskelige Drømmerier. Min Vis er at holde mig til de haandgribelige Ting og vandre paa Forstandens brede Landevej; derfor komme mine Jeger aldrig i Ulave. For Resten ser jeg nok, at Forseelsen er min. Jeg burde have ført dig lige til Maalet, aabnet Justitsraadindens Døre og stødt dig ind i Stuen, saaledes at du havde set dig nødsaget til at gribe det første det bedste Jeg for at byde Fruen og hendes gode Familie god 294 Dag. Men sig mig nu, hvad du har taget dig for her i et udslaget Aar!

Jeg har, sagde han, samlet Materialier til mit store Værk over Menneskets fysiske og intellektuelle Natur.

Ak! svarede jeg, tænker du paa det endnu? For ti Aar siden havde du den samme fikse Ide. Det maa blive ret et grundigt Stykke Arbejde. Jeg troede, du studerede Mineralogi, siden jeg saa den store Mængde Sten her paa dit Gulv.

De findes her alene for Værkets Skyld, sagde han. Jeg har bemærket, at Tankerne glide bedst fra Pennen, naar man besidder aldeles hensigtsmæssige Skriveredskaber. For at faa gode Penne, maa man have gode Knive, og for at skærpe dem, maa man besidde ret udsøgte Slibestene. Derfor har jeg, inden jeg gik videre, forskrevet adskillige Stenarter, og rigtignok, som du ser, maattet trænge temmelig dybt ind i Mineralogien som et forberedende Studium.

Herpaa gav jeg til Svar: Dette synes at være ret en grundig Fremgangsmaade, naar du hertil føjer et flittigt Studium af Ornitologien for at løse den Opgave, hvilke Fugles Fjer der yder de bedste Penneposer, og tillige opofrer nogle Aar til Pædagogikken for at udfinde, hvorledes en Dreng bedst opdrages, for en Gang i Tiden at blive en dygtig og retsindig Knivsmed.

Egentlig talt var det slet ikke for vidt drevet, sagde han. Du spotter, fordi du ikke forstaar mig. Disse Forsøg paa at lette den aandelige Virksomhed ved Materiens Bekvemhed afgive jo tillige Bidrag til Værket selv, ligesom ogsaa Betragtningen over, hvorledes 295 jeg bragtes til Undersøgelsen, udgør et nyt Kapitel. Fremdeles -

Ja, stop nu, Fætter, afbrød jeg ham, ellers løbe vore Tanker atter sur, ligesom da vi kom i Vilderede med vore Jeger. Man bør ikke ro saa langt ud, at man taber Landet af Sigte.

For at rede mig selv og min Fætter ud af det filtrede Hjærnespind, hvori han gærne saaledes indvikler os, at jeg med min jyske Forstand til sidst ved hverken ud eller ind, gav jeg mig til at undersøge, hvad Forfatning hans Klæder befandt sig i; thi han er i enhver praktisk Dont aldeles raadvild og hjælpeløs. Jeg erfarede da, at hans Garderobe ved den menneskekærlige Maries Bistand var bragt i bedre Stand, end jeg havde troet. Medens jeg syslede hermed, blev jeg var, at han, ved at holde Frakken opknappet, gav sit Liv et bredere Gennemsnit for at spærre mig Udsigten til en vis Krog. Naar jeg vilde kaste mit Øje derhen, trippede han omkring foran min Synslinje som en Gaas, der med uspilede Vinger søger at forsvare sit nys udrugede Kuld mod Hønsepigens Hænder; men hun sparker den kortsynede Gaas til Side med sine Træsko og tæller alle Gæslinger i sit Sold, for at bringe dem i Nattely. Saaledes greb jeg, der havde mærket Uraad, den fortvivlede Licentiat ved Armen og sagde: Gaa til Side, Fætter! jeg maa se, hvad det er for Kontrabande, du har skjult her i Krogen. Her opdagede jeg en Stabel skimlede Kraver og Halsklude, som han meget omhyggeligen havde vidst at skjule for Maries Spejdeblik. Med en Lineal rørte jeg op i det ilde tilredte Linned og forstyrrede derved en hel Slægt Ørentvister i deres huslige Lyksalighed. Den flygtende 296 Sværm af Insekter undslap ved Hjælp af sine mangfoldige Ben og smidige Kroppe for største Delen mine morderiske Forfølgelser; men jeg udrød i Harme: Hjærtenskære Fætter! hvorfor i al Verden skjuler du din Skrøbelighed for mig? At du dølger din Uhumskhed for den smukke Møllerdatter, kan jeg finde forklarligt; men at du vil undse dig for din kødelige Fætter, der saa tit har set dig i din hele Nøgenhed, det gaar dog alt for vidt.

Bertel! svarede han, jeg forstaar det næppe selv. Det gaar mig som en dødelig syg, der ej engang har Mod til at aabenbare Lægen alle sine farlige Tilfælde. Saaledes deler Mennesket ved mange Lejligheder sig selv i to Personer, af hvilke den ene søger at føre den anden bag Lyset, imens en tredje, der i Grunden er den samme som de to andre, forundrer sig højlig over denne Konfusion. Kort sagt, Tænkningen bliver dramatisk og spiller i Stilhed de mest forviklede Intriger med sig selv og for sig selv; men Tilskueren bliver bestandig paa ny Skuespiller. Derom anbringer jeg et langt Kapitel i mit Værk.

For at han ikke skulde partere sig selv i alt for mange Personer, bragte jeg igen Talen paa det mishandlede Linned. Jeg udfoldede en hvid Halsklud, som ved sine mange sorte Striber og Spor af Hagen tydelig røbede den Sindrighed, hvormed han havde vidst, bestandig saaledes at sammenlægge den, at en taalelig Yderside kunde føres frem for Dagens Lys. - Kære Fætter! sagde jeg, man ser af dette Klædes Behandling, at du aldeles ikke mangler Kunstflid. Nødvendigheden vækker af og til en Del slumrende Kunstdrifter hos dig. - Imidlertid havde 297 han tabt sig i Betragtningen over sit eget Hoveds dramatiske Natur og gav mig intet Svar. Møllerens Gaardhane lod sig høre første Gang, og jeg steg igen ud af Vinduet for at opsøge mit Natteleje.

Nu har I hørt min Fremstilling af min Fætters Væsen og Egenskaber; lad os nu høre, hvorledes Frits udlader sig om ham.«

[Balthasar tog igen fat paa Brevet, hvor han var bleven afbrudt:]

- Jeg sætter mig ned her og maler Gryn alle mine Livsensdage. Dersom I ønsker eders Møllesække vel behandlede, da slaar eders Bo op her i mit Nabolav som Præster, Byfogder og Læger. Her er godt at bo. Jeg forlader aldrig dette Sted -.

»At sige, hvis Møllersken er af samme Tanker som han,« afbrød Moralisten Læsningen.

»O, det har ingen Fare,« svarede Bertel. »En Pige fra Landet er ikke vant til at have en saa smidig Tilbeder. Hans Medbejler, om han har nogen, er sagtens en drøj Forpagter, som taler med Faderen om Rapsaat og Vekseldrift, og hvis højeste Kærlighedsytring bestaar i, at han lægger Piben eller spytter sin Skraa ud og, mens han udstikker sit Glas Finkel, nikker med et møjsommeligt Smil halv omvendt til Datteren, idet han siger: Hendes Velgaaende, Jomfru!«

Zacharias sagde: »Det ærgrer mig ellers, at den Gæk bilder sig ind, at vi alle med vore Ønsker følge ham paa hans Narrevandringer. Hans Liv er bestandig halvt Alvor, halvt Skuespil. Derfor er det 298 ham en Nødvendighed at have Tilskuere til sine Marionetstykker, og det gør ham ondt, at han allerede i første Akt maa adsplitte vor Interesse ved at føre en ny Elskerinde paa Bræderne.«

»Man kalde det, hvad man vil,« svarede Bernhard; »vi kende jo alle tilsammen hans Væsen og Egenskaber. Han har den Aabenhed eller, om man vil, den Svaghed - thi af Sprogenes Armod nødes man nu en Gang for alle til at betegne enhver menneskelig Beskaffenhed med et Ord, der tillige indeholder Ros og Dadel - at han ønsker, andre skulle deltage i hans Liv og ligesom leve det i Fællesskab med ham. Han kender unægtelig ej til den dybe Lidenskab, der lige saa lidet i Livet kommer over Læberne, som naar disse belægges med Ligstenens Segl. Hans Karakter er omskrevet af en saa elastisk Ring, at den bestandig omformes efter den Kres, han befinder sig i. Jeg kan ret forestille mig, hvorledes han gaar Møllerkonen til Haande i hendes huslige Arbejder, og hvorledes det i slige Øjeblikke forekommer ham, at økonomiske Undersøgelser ere Livets højeste Opgaver. Saadanne bøjelige Væsener ere de Baand, der gøre Overgangen og ligesom Forsoningen imellem de skarpt udtalte Personligheder. Var der ikke slige smigrende Tolke, der ligesom jævned de skærende Modsætninger og lærte de stærkt prægede Mennesker at forstaa hinanden, da vilde disse som stejle Fjælde fjendtligen staa imod hinanden. En saa voksblød Yngling bliver altid elsket, hvor han træder frem, og jeg tvivler ikke paa, at han i Møllers Hus antager en Farve, som behager den uerfarne Landsby pige.«

»Lad os nu høre mere af Brevet,« sagde Bertel, 299 der ej var nogen Ven af Tyskerens lange Betragtninger.

Balthasar svarede: »Jeg gotter mig ret ved at høre eders aprioriske Betragtninger, da jeg dog er den, som af alle er den bedst oplyste, og sidder med Slutningen af Historien i min Frakkelomme. Ja jeg venter endogsaa hvert Øjeblik Postbudet for at modtage Begyndelsen til en ny.« Derpaa læste han videre: Hun - I husker vel nok, at denne Hun er Møllers Datter - bærer bestandig et rødt- og hvidttærnet Forklæde. Spotter kun, saa meget I ville. Dette tærnede Forklæde hører saa uadskillelig en med til hendes Person, at man nødvendig maa tænke sig det med for at faa en tydelig Forestilling om hende. Hendes Paaklædning er overhovedet det klareste Udtryk af den stille Ligevægt og Ynde, der hersker i hendes hele Væsen. Den højeste Grad af Simpelt og Renlighed hersker bestandig deri; enhver Naal er bestandig fæstet med den højeste Grad af Nøjagtighed og Korrekthed. Hun taler kun lidet og aldrig uden at foranlediges dertil. Om jeg ogsaa her i dette Brev anførte en Del af hendes Ytringer, vilde det dog kuns give eder et højst ufuldstændigt Begreb om hendes skønne Tilværelse; thi I fik den jo at høre af Balthasars Basmæle, i Stedet for af hendes bløde, hjærtelig Stemme. Enhver af hendes mindste Bevægelser udtrykker mere end noget Ord den reneste, beskedneste Kvindelighed. Det er intet Under, at Stadens Damer lægge Vind paa smuk Gang, naar de vide sig betragtede af en lang 300 Rad forbigående. Men ved at se Marie, naar hun tror sig ubemærket, skride hen over Gulvet, faar man først et Begreb om, hvorledes et skønt indvortes Liv med uberegnet, ufrivillig Tækkelighed bevæger en liflig Skikkelse. I Morges tidlig gik hun over Gaarden for at lukke Døren op for sine Høns, og denne korte Vandring staa bestandig som det skønneste Maleri for min Fantasi. Det havde nylig regnet; derfor maatte hun varlig flytte sin Fod fra Sten til Sten for ej at blive vaad. Med den venstre Haand samlede hun bestandig sin Kjoles Folder om Fodens Ankel og den snehvide Strømpesvikkel, medens hun med den udstrakte højre holdt sin lette Gestalt i svævende Stand.

Det falder meget vanskeligt at komme i nogen fortrolig Samtale med hende. Hun har en egen Gave til at holde Folk adskillige Skridt fra Livet. Endogsaa jeg, der, som I ved, ej er frygtsom og, som nogle paastaa, ej engang beskeden, kommer ingen Vej med min Fripostighed. Hun bringes aldrig i Forlegenhed ved min spøgende Paatrængenhed; men uden at synke ned i den fjasende Region, hvori jeg for Bekvemmelighed vil drage hende ned, svarer hun paa alting med en venlig Alvorlighed. I Gaar Aftes lagde vi Sukkerærter sammen. Jeg gik foran og skar med en Lugespade Linjen efter den strammede Snor, og hun fulgte bagefter med et Kræmmerhus og lod Ærterne falde ned i Furen. Hendes Straahat hængte let tilbagekastet paa Hovedet, og det blegrøde Hattebaand, som var gaaet løst, flagrede omkring hendes Hals og hendes Kinder. Ogsaa hendes 301 vægtige Guldkrøller befriede sig ved den idelige Bukken tit fra Kammens Tvang, og hun maatte bestandig med sin Haand stryge dem til Side. Da i det samme uheldigvis Lyset af den nedgaaende Sol skinnede paa hendes Ansigt, blev jeg betagen af en usædvanlig Henrykkelse og sagde ret af Hjærtens Grund: Gaa lidt mere langsomt, Jomfru! Kom mig ikke saa nær med Deres Ansigt, ellers kysser jeg Dem.

Nej, De gør ikke, Hr. Klinger! svarede hun ligegyldigt. Dertil er De altfor artig.

Artig? svarede jeg; det forekommer mig ogsaa at være en Slags Artighed.

Vil De have den Godhed at følge Snoren med lidt mere Nøjagtighed, gav hun til Gensvar, saa skal De have Tak.

Jeg vilde ikke saaledes lade det første Tema fare, men tog igen Ordet: Var De bleven vred, hvis jeg havde kysset Dem?

Det vilde gøre mig ondt at erfare, at jeg uforsætlig ved min Opførsel kunde have givet Dem Anledning til at tage Dem en saa upassende Frihed.

Det stred aldeles mod min Regning, at Samtalen skulde tage denne Vending ind i det højtidelige Foredrag, hvor jeg slet ikke kunde følge med. Naar man saaledes i en Køkkenhave taler mig til i den højere Stil, bliver jeg til Mode som en Strandmaage, der med sine Svømmefødder staar paa et Stuegulv og forgæves basker Sandet med sine brede Vinger uden at kunne løfte sig i Vejret. Jeg greb da til et Husraad, som jeg gjerne betjener mig af ved slige Lejligheder. Jeg har bemærket, at blot 302 et ringe Gran af Ugudelighed, som en Ed, er en god Hjærtstyrkning, der straks hjælper til at forflytte Konversationen fra de æteriske Regioner over i den daglige Verden, hvor jeg bevæger mig med langt mere Lethed. Derfor tog jeg igen fat paa den gamle Traad med følgende Ord: Kære Jomfru! jeg kan min Sjæl ikke ret forestille mig, hvad De vilde gøre, hvis jeg havde kysset Dem.

Jeg vilde gaa min Vej fra Dem, svarede hun, og aldrig mere give Dem Lejlighed til at være alene med mig. Det samme ser jeg mig nødsaget til at gøre nu, hvis De længer trænger ind paa mig med en Slags Underholdning, som langtfra er efter min Smag.

Ved saadan alvorlig Tiltale bragtes jeg rent ud af min Fatning og fuldendte med stor Ydmyghed mine Furer i Bedet. Saaledes besidder hun bestandig en vis Sikkerhed i Udtrykket, som aldrig svigter hende. Aldrig bringes hun i Forlegenhed for Svar, fordi hun aldrig siger andet, end hvad hun mener. At hun holder meget af mig, derom er nu slet ingen Tvivl. Thi jeg anstillede mig i Dag, som om jeg vilde rejse; da nærmede hun sig til mig, mens jeg snørede min Randsel: Er De saa hurtig bleven ked af vort Hus? sagde hun med en meget venlig Tone.

Nej, svarede jeg, men jeg befrygter, at Huset skal blive ked af mig.

De maa endelig lægge Deres Rejsetøj til Side, tog hun atter Ordet. De er jo bleven min Fader ganske uundværlig. Han har aldrig været saa oprømt som i de Dage, De har opholdt Dem i vor Kres.

303

Dem selv, sagde jeg, kunde det vel være ganske ligegyldigt, om jeg tog min Hat og Stok og gik til Tobolsk eller Irkutsk?

Nej ingenlunde, svarede hun. Jeg ser Dem ogsaa ret gerne hos os. Naar De blot i visse Henseender forandrede Deres Opførsel noget, vilde Deres Nærværelse være mig yderst behagelig.

Det eneste, jeg har imod den fortræffelige Marie, det er, at hun for tit taler til mig i en vis Formyndertone. Hun kan vel være et Par Aar ældre end jeg; men jeg er jo dog heller ingen Dreng. Jeg fylder jo snart de nitten Aar, og har i eet Aar været myndig med Kurator. Om fire Dage skal her paa Søen holdes en Andejagt, hvortil jeg glæder mig umaadelig. Inden den Tid vil jeg gøre Marie en ordentlig Kærlighedserklæring. Jeg kan dog ikke ret nyde det friske Jagtliv, inden jeg har *det* fra Haanden. Derpaa vil jeg straks skrive det til min Onkel, og den 21de i næste Maaned vil vi holde Bryllup. Det skulde gøre mig ondt, hvis ikke Balthasar til den Højtid begav sig herud med sit hele Følge. - Her var forgangen en Forvalter, som forærede mig et ganske fortrinligt Valdhorn. Jeg kan allerede ret taaleligt blæse Livjægernes Marsch derpaa. Det er mig en herlig Tidsfordriv at tage Tonerne derpaa om Aftenen i Skoven eller ved Søen. - Jeg har ogsaa megen Moro af en tyk Pudelhvalp, der vralter omkring paa sine korte Ben og tilhører Møllerens Dreng Peiter. Det koster mig meget Hovedbrud, hvorledes jeg skal faa det Dyr lært at bringe hid. Den har tygget mange Lommetørklæder itu for mig. - Send mig endelig med næste Post Fichtes transcendentale Idealismus. 304 Man maa dog have nogen Filosofi at slaa sig igennem Livet med. Det angrer mig, at jeg hørte Sibberns Forelæsninger saa højst forsømmelig. Nu kan jeg først ret studere. Jeg fik en usigelig Sindsro og Tilfredshed, siden min lykkelige Skæbne har ledet mig til min evig elskede Marie.

Nu har jeg længe nok i Livet sværmet,
Ret som en Fuglefjer for alle Vinde;
Naar jeg mig havde Lykkens Stjerne nærmet,
Jeg saa den som et Lys i Sumpen svinde.
Nu ligger jeg i Havnen trygt beskærmet,
Jeg fundet har en dejlig Frelserinde,
Jeg aldrig faar min Frydesang udsjunget,
Nu er min Rosenstok i Blomster sprunget.

Før ilede jeg snart blandt Skovens Hjorte,
I dyben Sne jeg fløjtede paa Hunden,
Snart med Hyrdindens Lokker ravneseorte
Jeg spøgte ved en Hybenbusk i Lunden;
Snart var min Sjæl i sjette Himmel borte,
Naar Bægeret jeg tømte ned til Bunden.
Dog hastig disse vilde Glæder døde,
Og i min Aand der var saa tomt og øde.
Hør mig, du Aand, som gennem dine Stjærner
Til den genfødte saa fortrolig skuer:
Jeg elsker dig, du gamle i det fjærne!
Jeg ser dit Smil i alle Nattens Luer;
Nu for dit Rige kæmper jeg saa gærne!
Kom frem, du Djævehær! jeg ikke gruer,
Jeg ser min eneste Forsonerinde,
Ved hendes Haand jeg Himlen nok skal finde.
O, stod jeg i en Lund med hende ene,
Hvor Elskovsfugle højt i Løvet gyngte;
O, vilde du mig ej den Lyst formene,
Min Højre om dit ranke Liv at slynge
Og se paa dine Øjne jomfrurene;
Og vilde hvert et Næb i Luften synge:
Da -

305

Da - derpaa kan jeg ingen Slutning sætte. Jeg mangler et Rim, og har desuden ingen Stunder. Møllerens Høsehund giver Hals i Skoven, jeg maa derud.

Eders trofaste
Frits Klinger.

Da Brevets Oplæsning var endt, sagde Zacharias: »Hvad var det for Snak, der stod om Hyrdindens ravneseorte Lokker. Jeg har dog hidtil ikke troet, at han har ført noget egentlig ryggesløst Liv.«

»Nej ingenlunde,« svarede Bertel. »Det er en poetisk Fiktion, som staar der blot for at pynte, uden at det skal have nogen egentlig Betydning. Han kender slet ingen Hyrdinder; thi Korøgteren i Ølseby-Magle, hvor hans Onkel bor, har, saa vidt jeg ved, ingen Døtre. Svinerøgteren har vel en, men hendes Haar er ikke ravneseort, det falder omtrent i samme Farve som en Kakkellovnstør.«

»Hvad synes I for Resten,« sagde Balthasar, »om vor gode Vens glimrende Udsigter?«

»Hvis hun ikke,« sagde Bertel, »tror det tjenligt for ham at gaa lidt Trængsel igennem først for ret at styrkes i Troen, saa ser det unægtelig noget betænkeligt ud for ham. Jeg anser det ikke for umuligt, at en Landsbypige, der ej har studeret, ved heldige Naturanlæg paa egen Haand kan komme til at erkende Sandheden af Digterens Ord: *irritant obstacula magis*. Hvad grunder du paa, Bernhard?«

»Jeg tænker paa,« var dennes Ord, »hvorledes Naturen har ladet den kvindelige Karakter uden egentlige, bestemte Omrids. Der er fast ingen Forskel i Sind paa de bedre Væsner af det hele Køn. Deres 306 bedre Side bestaar i en ren hvid Flade, uden Mangfoldighed af Farve. Det er ikkuns ved Skyggerne, de skelnes fra hinanden. Medens man i den mandlige Halvdel af Menneskeslægten ser en utallig Vrimmel af bestemt ridsede Polygoner, har Naturen i Tegningen af den kvindelige Karakter betjent sig af lutter koncentriske Cirkler. Næsten ethvert rent kvindeligt Væsen vilde jo have behandlet vores Eventyrer paa samme Fod, som denne Marie. - Men lad os nu høre det næste Sendebrev, Balthasar! Jeg længes dog efter at vide, hvad Udfaldet bliver.« Balthasar tog Brevet frem og læste:
Farvel, Brødre!

Naar I modtage dette Brev, har jeg selv gjort Ende paa mit Liv. Tak for eders Venkab. I min Dødstime forsikrer jeg eder om, at jeg har elsket eder alle ret af Hjærtet. Jeg tror ogsaa, I have været mine Venner, og tilgiver Zacharias fuldkommen, at han har været saa streng i sin Dom over mig. Du, Christian, har altid elsket mig mest; dig giver jeg mit Valdhorn. Jeg bliver ventelig begravet her i Skoven; sæt dig da en Aften paa min Gravhøj i stille Vejr og blæs en Sørgemarsch ud over Søen. Giv Møllerens lille Søn min Brystnaal. Skjul min Dødsmaade ved en eller anden rimelig Opdigtelse for min Onkel i Jylland, og send ham mit Krudthorn. I min Kjolelomme findes en Brevtaske med Penge; giv den til den gamle Soldat, der børstede mine Støvler i København. Jeg slog ham en Gang paa Øret, fordi han havde traadt en Stær ihjel for mig, ellers tror jeg ej, jeg har fornærmet nogen. Der findes ingen Kugler i min Haglpung, 307 og jeg er ej i Stand til at støbe mig en, thi ethvert Arbejde falder mig væmmeligt. Jeg hænger mig i et blomstrende Æbletræ ved et Ærtebed i Haven. Nys vilde jeg have sagt Farvel til min Vært, som jeg mødte, men det var mig modbydeligt

at bevæge Læberne. Jeg føler mig saa beklemt, at jeg med Nød drager Aande. O, min Hals er, som om den var fuld af Naale. Fy, hvor mit Liv forekommer mig at have været et stygt, elendigt Gøglespil! Jeg kan ikke skrive mere. Lever vel, trofaste Venner!

»Nu kender jeg dig ikke mer, Balthasar!« sagde Christian dybt bevæget. »Hvorledes har du kunnet paa saa kold og hjærteløs en Maade meddele os et saa sørgeligt Budskab?« Mer sagde han ikke, men bedækkede sit Ansigt med sine Hænder.

Balthasar svarede intet, men gik ligegyldig fra Bordet. »I Sandhed,« sagde Tyskeren, »jeg havde aldrig troet, at en saa flygtig opstaaet Lidenskab kunde saa hurtigt overvælde ham med en saadan Voldsomhed.«

Der herskede en dyb Stilhed i den hele Kres, og alle stirrede tavse hen paa det mørke Sund, over hvilket der hang nogle sorte, ubevægelige Tordenskyer.

Pludselig blæstes fra Salen bag ved deres Hoveder en højtidelig Dødningemusik paa et Valdhorn. Først skraldede blot lange, sønderrivende Toner, der udtrykte Rædsel og Fortvivlelse og klang som revnet Metal; men efterhaanden opløstes de i bløde Rullader og endte som med et afbrudt Suk. Taarerne strømmede Christian ned over Kinderne, da i det samme Valdhornet fløj gennem Luften ud i Græsset, 308 og da man vendte sig tilbage, svang den krøllede Frits sig, frisk og rødkindet, med den højre Arm om Vinduesposten, ned fra Salsvinduet iblandt dem.

Efter at de første Glædesytringer vare til Ende, sagde Balthasar: »Nu holdes jeg vel undskyldt for den Kulde, hvormed jeg bragte den bedrøvelige Tidende, da jeg var mig bevidst, at jeg havde den afdøde gemt i mit Sovekammer.«

Bertel begyndte med et skalkagtigt Smil: »Da jeg saa de mange Sørgeminer, havde jeg ikke Mod til at lade mig forlyde med min ringe Betænkning; men jeg trøstede mig selv med den Formodning, at Frits havde fattet en bedre Beslutning, naar han havde følt Strikkens ubehagelige Kildren omkring Adamsæblet.«

»Der tænkte du fejl,« sagde Frits. »Jeg hængte mig virkelig som en brav Karl. At man skar mig ned igen, det skete ganske mod min Vilje og mit Vidende. Men nu skal jeg kortelig fortælle min Død og min Genfødselse. Dagen før Andejagten begav jeg mig ned i Møllerens Have, hvor jeg formodede at træffe hans Datter Marie. Hun spaserede virkelig mellem Blomsterlandene, som paa gammeldags Vis indfattes med højt Buksbom og gennemskæres at Gange, der ved kunstigen at krydse hinanden danne mangfoldige Vinkler og Buer. Hun undveg mig øjensynligen, fordi hun endnu var fortrydelig over Scenen i Ærtebedene. Jeg tænkte med Ovid: *Militat omnis amans*, og forfulgte hende ufortrøden igennem de labyrintiske Gange, saa at vi mellem de blomstrende Kvadrater paa en vis Maade kom til at lege Skaktavl. Hun var mig for saa vidt overlegen, at hun kendte Terrænet bedst. Jeg havde paa min Side den Fordel, 309 at jeg som Springer kunde sætte over Kvadraterne, medens hun med sine smaa jomfruelige Skridt maatte holde sig paa Blomsterlandevejen. Endelig fik jeg hende ved mine fint udtænkte Træk drevet op i en Vinkel, hvorfra hendes eneste Retirade var til Lysthuset af Træ. Derind gik hun og slog Døren i Laas efter sig, og jeg steg i samme Minut ind ad det aabne Vindue.

Hun sagde til mig i en bestemt Tone: Hvad vil De mig?

Jeg tog hendes Haand og sagde: Marie! jeg vil uden Omsvøb sige Dem, hvad der bringer mig til at opsøge Dem. Jeg føler en uimodstaaelig Trang til at sige Dem, at jeg ej kan leve uden Dem, at De gør mig grænseløs ulykkelig, hvis De ej slutter en evig uadskillelig Forbindelse med mig.

Min Herre! svarede hun, jeg føler stor Agtelse for Dem -

Det er ikke sandt, Jomfru! sagde jeg; hvorledes skulde De komme til at føle Agtelse for mig?«

»Det var et meget vel betænkt Spørgsmaal af dig, Frits!« faldt Zacharias ham i Talen.

Frits vedblev: »Hun tav et Øjeblik, men uden mindste Forvirring. Derpaa begyndte hun paa ny med følgende Ord:

Jo, i visse Henseender føler jeg virkelig Agtelse for Dem. Jeg anser Dem for et godt, naturligt Menneske. Men naar De endelig ønsker det, vil jeg ret af mit Hjærte tale Sandhedens strengeste Sprog til Dem. Maaske De har aldrig hørt en saa oprigtig Dom over Deres Liv og Væsen som den, De nu fornemmer af min Mund. Jeg anser Dem for at være mer uskyldig og ufordærvet end største Delen af Deres 310 Jævnaldrende. Men De er endnu halvt Mand og halvt Barn. De finder Behag i Spøg og Leg som et Barn, og Deres Forstand er dog i flere Henseender udviklet. Denne Mellemtilstand bibringer Dem den Lyst at ville forvandle Naturens helligste Forhold til Leg og Fjas. Oplever De en mere moden Alder og bliver i Stand til at føle virkelig dyb Kærlighed, da raader jeg Dem som en sand Veninde, gem Deres Følelse dybt i Deres Bryst, og lad Knoppen i Stilhed udvikle sig, før De bringer den for Lyset. Drag ej enhver ufuldbaaren Sindsbevægelse saa voldsomt frem; thi den æteriske Blomst visner hen, naar den idelig slæbes i Støvet. Tror De virkelig, nogen fornuftig Pige kan finde sit Livs Beroligelse ved at slutte sig til en Mand, der, saaledes som De, blot ledes af Øjeblikkets Indtryk?

Vil De vinde nogen agtværdig Kvindes Tilbøjelighed, da bortkast Deres flagrende Væsen og læg Dem efter en mere alvorlig Stræben under Deres jordiske Vandring. Jeg ved, at Deres Godmodighed ikke tillader Dem at opbringes over den frimodige Tone, hvormed jeg tiltaler Dem, og jeg ønsker saa inderlig, at De ret maa føle den Sandhed, der ligger i mit Ord.

Denne Tale holdt hun med en overordentlig Kraft og Fynd, som jeg aldrig havde troet kunde huses i et jomfrueligt Bryst. Under Talen blussede hendes Kinder stærkt; hendes Kam faldt af Haaret, de lange Haarfletninger havde frit Spil, og hun stod for mig i det dunkle Lysthus som en gudbetagen *Pythia Delphica*. Jeg blev naturligvis yderst forbitret og slog i Bordet, saa det hele Træhus rystede.«

»Nu lyver Du,« sagde Bertel.

»Det gør jeg rigtignok,« svarede Frits. »Forbitret 311 blev jeg, men slog ikke i Bordet, saa Træhuset rystede. Derimod gav jeg hende det hidsige Svar: Ho, ho, smukke Jomfru! tror De, jeg er kommen hid for at vejledes i de første Grunde til en fornuftig Sædelære? At gaa anden Gang op at læse, har jeg just ikke behov. Jeg blev ret grundig konfirmeret af Pastor Butfeldt i Ølseby-Magle. Det smerter mig, at De har maattet anstrenge Deres spæde Bryst for et Auditorium i Enkelttallet. Havde jeg forud anet, at Aanden i denne Stund saa skønt vilde tale gennem Deres elskværdige Mund, havde jeg i det mindste dog kaldt Møllerkarlen, Bryggerpigen, Røgteren og Deres Broder Peiter herop, for at et sømmeligt Antal Øren kunde husvales ved Deres liflige Formaninger. Det var mer, end jeg kunde og burde forlange, at De skulde sætte Deres fortrinlige Talegaver i Bevægelse blot for at tildele min spinkle Person en Times Lysthus-Andagt. Gud bevares! Landet er jo fuldt af Præstemænd, der hver Søndag, dels med Skriftens Ord, dels paa fri Haand, paa deres Embeds Vegne nødsages til at revse hver Liebhaber. Jeg er Dem imidlertid uendelig forbunden, ja jeg savner Ord til ret at udtrykke min ubegrænsede Taknemmelighed. Tungen tier, men Hjærtet taler sit tavse Flammesprog. De har echaufferet Dem, Jomfru! Træk Deres Sjal sammen om Halsen, ellers bliver De forkølet og paadrager Dem reumatiske Tilfælde.«

»Nu løj du igen, Frits!« sagde Bertel. »Jeg kunde se paa dig, at du i dette Minut opspandt den hele Tale. Du har for megen Ridderaand til at te dig saa ubelevent hos en Dame.«

»Ja, naar I endelig ere saa vantro, at I slet ikke 312 fæste Lid til saa sandsynlige Fiktioner, maa jeg bekende rentud, at jeg følte mig ganske sønderknust og tilintetgjort Jeg tror endogsaa, jeg græd.«

»Ja, det gjorde du sikkert,« tilføjede Bertel.

»Ja, det gjorde jeg rigtignok,« vedblev Frits, »og med krampagtig Heftighed flød der en Strøm af tosset Snak fra mig, som jeg har glemt igen, og hvilken jeg, selv om jeg erindrede den, næppe bekvemmede mig til at føre over mine Læber for eder. Ganske hovedsvimmel og tumlende tog jeg i Grebet af Døren uden at huske paa, den var lukket i Laas.

Bi lidt, sagde hun, jeg har Nøglen hos mig. - Derpaa lukkede hun mig ganske rolig ud af Døren, som om intet var forefaldet.

Jeg ilede til mit Værelse, hvor jeg skrev et Afskedsbrev til eder, og styrtede derpaa gennem Havestuen for at udføre mit Forsæt. De to Glasdøre, der førte til Haven, stod paa vid Gavl, og paa Trappen var udbredt en Serviet med Lavendler, der skulde tørres i Solen. Ved Siden af Servietten stod Licentiaten og soled sig. Idet jeg nu, for at gaa uden om Lavendlerne, vendte mig paa Kant for at trænge forbi ham, blev han mine forvirrede Miner var og greb mig i Armen. I min Ilfærdighed raabte jeg blot: Slip mig! og stødte ham bort, saa at han styrtede baglængs ned ad Trappen. Jeg hørte Dørglassene klinge; men uden at se mig tilbage, skyndte jeg mig hen til Æbletræet og iværksatte min Plan. Jeg tabte snart min Bevidsthed; først følte jeg en behagelig Drøm om dejlige Marker og Enge, derpaa intet.

Da jeg atter vendte tilbage til Livet, befandt jeg mig i Møllerens Havestue, hvor der staa to Senge 313 med højt opstablede Dynner. Jeg laa i den ene og Licentiaten i den anden. Møllerens Kone gned mig i Tindingen med Eddike, og Marie badede Licentiatens Nakke med lunknet Vin. De første Ord, jeg fornam ved Genkomsten til dette Liv, var følgende Udbrud af Møllerkonen: Ak, du Fredsens Gud! vi have jo nu lige med et faaet et rent Hospital her i Huset! Katrine, løb og hent Glarmesteren, at vi kan faa ny Ruder i Døren.

Licentiaten var nemlig i Faldet tørnet mod den ene Fløjdør, og Glasset havde skaaret ham et Hul i Nakken. Jeg befandt mig i en modbydelig nedspændt Sjælstilstand, som naturligvis fulgte paa min forrige krampagtige Stemning. Stuens Tasmørke, Møllerkonens huslige Puslen og prosaiske Bemærkninger, der drog mig ned i en lav Region, hvor Hvergarn, Finker, Sulevælling og Uldhoser har deres Hjem, bidrog til at gøre min Forfatning pinlig. Det var mig heller ikke vel til Pas, at Marie hellere bestræbte sig for at skaffe den fordømte Licentiaten frisk Hud i Nakken end at skaffe mig igen tilbage til Livet. Saa snart Møllerkonen saa, jeg paa ny drog Aanden, sagde hun til mig: Naa, De har rigtig baaret Dem net ad, min Herre! Det maa man sige! Herre, du Fredsens Gud, hvor De har gjort en Forstyrrelse her i Huset! -

Saa snart jeg havde samlet mine Tanker lidt, besluttede jeg at opgive Dødstanken for denne Gang; jeg var for mat til længer at være fortvivlet. Da jeg om Aftenen befandt mig alene med Mølleren, sagde han til mig:

I Dag har han gaaet hen og gjort en dummere Streg, end den Gang han skød den røde Støver.

314

Det er Dem umuligt, svarede jeg ham, at gøre Dem en fjærn Forestilling om, hvor inderlig jeg elsker Deres Datter.

Aa, Snak! faldt han mig i Talen, strabadser han sin Krop dygtig om Dagen og lig paa en haard Madras om Natten, saa gaar det nok over. Saa maa han ogsaa røge brav Tobak; det hjælper forbistret godt.

Man hører nok, bemærkede jeg, at De aldrig har følt Kærlighed.

Utallige Gange, svarede han; jeg har været forlibt i Fruentimmer af alle Slags Farver, baade sorte, brune, hvide og de blakkede derovre fra Vestindien. Skulde jeg have hængt mig, hver Gang jeg havde haft slige Griller, da kunde jeg gjerne have forbrugt Oplaget i en hel Reberbane. Tro han mig, det er kuns en halv Snes af de første Gange, at det svier noget for Hjærtet, siden er det kuns en Overgang, ligesom Tandværk og Snue.

Han forlod mig, og jeg var ved Dagens Begivenheder bleven saa aarvaagen, at jeg følte liden Lyst til at sove.

Jeg aabnede Vinduet ud til Skoven, hvor den blanke Maane skinnede paa de tætsluttede Trætoppe, medens Gøgen af og til lod mig høre sin Røst. Jeg tænkte paa den Grav, der saa nær havde kommet til at rejses for mig i Skyggen af det Krat, over hvilket jeg nu saa de virmlende Myg i Skumringen at optaarne deres bevægelige Skyer. Jeg tænkte paa, hvorledes den store Natur saa rolig bevæger sig frem i sin uendelige Fred, medens det saakaldte Fornuftvæsen ytrer sit Egensind som et uregerligt Barn; hvorledes Natten, igennem sine 315 gyldne Brillen, vilde have set paa min Grav med samme Blik, som den nu saa paa mit Ansigt. Da forestillede jeg mig ret levende, hvorledes Christian da havde siddet med et Flor om sit Horn og blæst en vemodig Melodi, mens Fiskeren holdt stille med sit Blus paa Søen og strøg Haaret bort under sin laadne Kabus for at høre paa Musikken. Under disse Betragtninger forfattede jeg den Sørgemusik, som I nys have hørt, og sov ind paa min Stol med Hornet under Armen.«

»Nu synes du dog at være ganske vel til Mode paa ny,« sagde Bertel.

»Jeg forsikrer dig,« gav Frits til Svar, »jeg er saa Gud højst bedrøvet.«

»Noget maa du vel sagtens være det, om ikke for andet, saa for Velanstændighedens Skyld. Imidlertid har dog vist de strenge Lærdomme, Jomfruen gav dig i Lysthuset, virket med temmelig nedslaaende Kraft paa din Varme.«

»Ja tilvisse,« sagde Frits igen; »thi jeg bliver ganske fortørnet, naar jeg tænker paa den Rolighed, hvormed hun affærdigede mig, den Besindighed, hvormed hun foretog sin Tale, ret som om hun vel forberedt havde læst hvert Ord fra Bladet. Hun burde dog i det mindste være kommen lidt i Oprør.«

»Ja vist,« sagde Bertel; »hun burde have taget et Par Hofmannsdraaber paa et Stykke Sukkermelis og lagt sig lidt oven paa Sengen med Klæderne paa. Det var det mindste, hun kunde gøre, naar hun vilde tilfredsstille Høflighedens almindelige Fordringer. Hun taler ellers ret godt for sig. Jeg gad gjerne vide, hvorfor hun faar de Bøger, efter hvilke hun danner sin Stil. Thi naar jeg undtager Udtrykket: 316 »Deres jordiske Vandring«, som hun kan have tilegnet sig af Sognepræstens Søndags-Foredrag, havde Resten mere af Romanens Farver end af den evangeliske Retorik. Jeg tilstaar, det falder mig ikke let paa staaende Fod at opløse de Bestanddele, hvoraf hendes Ordbog er sammensat.«

»Hun har virkelig mer Dannelses, end nogen af eder tror; thi hun har, fra sin Barndom af, haft megen Omgang med Familien paa Ravnshøj, og Fruen i dette Hus skal besidde megen Smag for den skønne Litteratur.«

»Ja saa,« sagde Bertel; »derved gaar et Lys op for mig. Jeg kan nu ret i Aanden forestille mig, hvorledes en Kres af Jomfruer og Fruer have dannet sig et landligt Læseselskab, og utaalmodigt vente den agende Post, for med Graadighed at styrte sig over Brevduen, Harpen, Læsefrugterne o. s. v.«

»Jeg har faaet en Slags Interesse for den Pige,« sagde Bernhard, »blot af de faa Bidrag, man har givet mig til hendes naturhistoriske Konstruktion. Det er et ret smukt Eksempel af den schillerske Kvindeklasses. Jeg har intet andet at udsætte paa hende, end at der flyder lidt vel meget mandigt Blod i hendes Aarer. Det er at betragte Sagen med et alt for prosaisk Blik, naar man vil indbilde sig, ved den blotte mekaniske Jukstaposition at kunne forklare hendes Foredrags Beskaffenhed. Nu, da jeg begynder at fatte hendes zoologiske Betydning, og at kunne anviser hende sin Plads i Dyrerækken, indser jeg klart den indre Nødvendighed, som frembringer hendes højtidelige Taler; thi Ordet avles lige saa nødvendigt af Menneskets

organiske Grundform som Farverne paa Fuglens Fjer. En uberegnet 317 mundtlig Ytring lægger det indre Væsen mere tydeligt for Dagen end Handlingen, der gerne forudsætter mere Overlæg og Forsæt. Det ædle Udtryk, der blomstrer paa en fintbygget Kvindes Læbe, der efter et Slags indre Lov forskyder alle platte Forestillinger og uforsættelig vælger alle Sprogets mest æteriske Lyde, kan ej blot tilskrives hendes Omgivelse, men fødes lige saa nødvendig af det spæde Livs Grundkærne som det lette Rosenskær paa hendes Kinder. Ikke blot fordi Matrosen er opdraget imellem Tjæretønder og Tovværk, henter han sine Lignelser fra denne fysisk-drøje Verden, men fordi hans djærve Nervesystem ej lader ham finde Tilfredsstillelse ved det finere Foredrag med sine Sølvtyper. Der behøver kun at finde meget faa ydre Betingelser Sted, for at en Kvinde med en schillersk Natur kan danne sig en Kres af ophøjede moralske Tanker. Et Instinkt vil bringe hende til over alt at drage den Næring til sig, som hun behøver. Enhver flygtig Ytring, ethvert prentet Blad, hun drejer om sine Krøller, vil berige Tallet af de Tanker, som bedst kunne assimilere sig med hendes Natur, og der behøves blot et let Stød udenfra, for at den schillerske Lyrik kan komme til at strømme fra hendes Læber.«

»Det ved vi alt sammen,« sagde Bertel ærgerlig. »Det er omtrent det samme, som gamle Horats siger med det ufilosofiske Vers: *Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.*«

Bernhard blev ved: »Paa samme Maade nøder Bertels platte Tænkemaade ham til at oversætte hver Sætning, han hører, i sin Spækhøkerstil, inden han kan faa den i sit Hoved. Han tror at borttage Formen og give Tanken i Stedet, da han dog blot gengiver 318 den under en anden, just ikke mere tiltrækkende Form. Det gaar ham som Grønlænderen, der ej kan faa sin Føde ned, uden at den først er sølet i Tran.«

»Og din filosofiske Natur,« svarede Bertel, »løfter dig bestandig op til det overmenneskelige Trin, hvorfra du ser alt lige godt og lige stort. Imidlertid bliver du dog noget stødt, naar en plat Natur kommer dig lidt tværs for Livet, og dumper ned i hans lavere Verden for at bakses med ham. Men den Fugl ville vi nu lade flyve. Jeg maa til at holde lidt nærmere Forhør over vor Ven Frits. - Sig mig nu paa Ære og Samvittighed: Var det dit ramme Alvor, Saaledes uden Omstændigheder at ende dit unge Liv i Æbletræet?«

Frits, som ved Nydelsen af adskillige Glas Tevandspunsch havde mistet al Gave til at forstille sig, gav til Svar: »Siden I da endelig ville have mig aldeles afklædt, kommer jeg vel til at træde rent ud af min romantiske Glorie for at aflægge den ydmyge Bekendelse, at jeg rigtignok blev lidt underlig til Mode, da jeg stod lige ved Dødsens Dørtrin. Det var dog egentlig for at give Marie til Straf for sin Grumhed ret et sjælerystende Syn, at jeg gjorde det tunge Skridt. Men nu stod det mig bestandig for Hovedet, at min uforgængelige Del ved min Afgang fra dette timelige maaske blev forflyttet til saa fjærne Regioner, at jeg hverken kunde høre eller se noget til den Opsigt, som jeg ved min fortvivlede Beslutning især havde tilsigtet. Jeg følte mig virkelig fristet til at indlade mig i en Forstaaelse med Gaardskarlen, for at han kunde opholde sig i Nærheden, og til betimelig Tid og Stund udfri mig af Belials Reb, der snart 319 skulde omsno mig. Men det forekom mig dog at være en alt for prosaisk Udvej. Jeg styrkede da mit Sind ved den trøstelige Udsigt, at Licentiaten igen kunde komme saa meget paa Benene, at han kunde tage mig ned igen. Noget vovede jeg jo vist nok; men min ulykkelige Elsker-Ære tillod mig slet ikke rent at træde tilbage. Jeg hængte mig jo heller ikke i nogen arabisk Ørken, men temmelig nær ved Hus og Folk, og for at man straks kunde have Redningsanstalter ved Haanden, havde jeg ladet min Foldekniv falde paa Jorden ved Roden af Træet.«

»O, din Stakkel!« sagde Bertel, idet han strøg ham under Hagen; »du har været stedt i en svar Nød. Vederkvæg det kvalomspændte Bryst med en Slurk Punsch endnu, og bekend saa frit uden al falsk Undseelse, at du efter disse tre Dages Lidelser ganske har forvundet al din Harme.«

»Med Skam at tale om,« svarede Frits, »befinder jeg mig nu ret vel. Den ubarmhjærtige Præken har overbevist mig om, at jeg egentlig tilbad et blidere Billede, skabt af min egen Fantasi, til hvilket den strenge Jomfru slet ikke svarede.«

»Nu maa du ogsaa helligen love,« fjøede Bertel til, »at du ej oftere vil hænge dig. At man gør det een Gang i Overilelse, kan tilgives, men at lade det blive til en Vane, lader sig ej undskylde.«

»Nej,« svarede Frits, »herefter vil jeg uden al Opsætsighed lade Livets Hjul gaa den Gang, de vil.«

»Det er overmaade smukt og føjeligt gjort af dig,« sagde Bertel. »Hvilket Hus vilde der ikke ligge, hvis du ret alvorlig tog dig af Tingenes Regering! - Nu fortsætter du vel igen din afbrudte Vandring til den aldrig sete skønne paa Ravnshøj?«

320

»Ja,« svarede Frits, »al min Genvordighed i Møllekroen var kun en velfortjent Straf, fordi jeg over den nærværende Middelmaadighed forglemte den fjærne Herlighed. Jeg forekommer mig undertiden at ligne den meget udholdende Konge fra Ithaka, som paa Rejsen til Penelope fordrev et Aar med Afrodites gyldne Gærninger hos Kirke, den smukt syngende Nymfe; ja han skulde have forblevet der længer, hvis ej hans Følgesvende havde formanet ham til ej at glemme at begive sig hjem til sit kære Fædreland og det højttrækkede Hus.«

Tordenskyerne trak mer og mer sammen over deres Hoveder. De hvide Søfugle fløj snart med ængstelig

Skrig omkring mellem Lynglimtene, snart plumpede de paa Hovedet ned i den oprørte Sø. Frits satte Valdhornet for sin Mund og blæste sit eget Rekviem endnu engang for Selskabet. Derpaa begav man sig ind under Balthasars Tag, hvor man fandt en behagelig Sikkerhed for Regn og Uvejr.